

Mánát, nuorat ja bearaš

Davvi regioidna

Buorre veahkki – beroškeahtá gos ásat

Mánáid-, nuoraid- ja bearašetáhta (Bufetáhta) váldobargun lea veahkehit ja doarjut buot mánáid, nuoraid ja bearašiid geat dan dárbbasit, beroškeahtá gos Norggas ássat. Mii galgat olahit ulbmileamet fágalaš čehppodagain, rabasvuodain, gealboovddideimiin ja buriin ovttasbargguin juohke gielddain.

Bufetáhta bargit leat berošteaddji, gain lea alla gealbu bargosuorggisteaset. Sihkarastin dihtii ain alla fágalaš dási vuorua bufetáhta systemáhtalaččat dutkama ja ovttasbarggu fágabirrašiiguin. Áigga lea bargui sihkarastit stuorra ja rivttes kvalitehta. Áigut čilget mainna mii bargat ja mo mii bargat. Dán dahkat go juohkit olámutto, rivttes ja ávkkálaš dieđuid min fágasurrggiid birra, juohkehažžii gii dan dárbbasa. Sii, geaid váste mii leat, galget oaidnit oktavuoda das maid mii dadjat ja maid mii dahkat.

Min eará dehálaš ulbmil lea hábmet rahpasat mánáidsuodjalusa. Mánáidsuodjalus mii bovde ságastallamii ja áddejupmái suoggi birra. Áigut bargat dan maid sáhttit buoridan dihtii áddejumi mánáidsuodjalusa barggu hárrái, guodekeahtá jávohisgeaskku. Áigut vel čájehit vuollegašvuoda juohke ovttá dárbbuid ja hástalusaid ektui, ja galgat árvvus atnit juohke ovttá geasa min bargu guoská. Min etáhta galgá dustet cuiggodemiid ja galgat guldalit sin gain lea juoga dadjat. Ovttas galgat mii addit buohkaide seamma buori fálaldaga!

Ulf Størmer
Davvi regiovnna direktora

Ann-Marit Sæbønes
Mánáid-, nuoraid- ja bearašdirektoráhta direktora

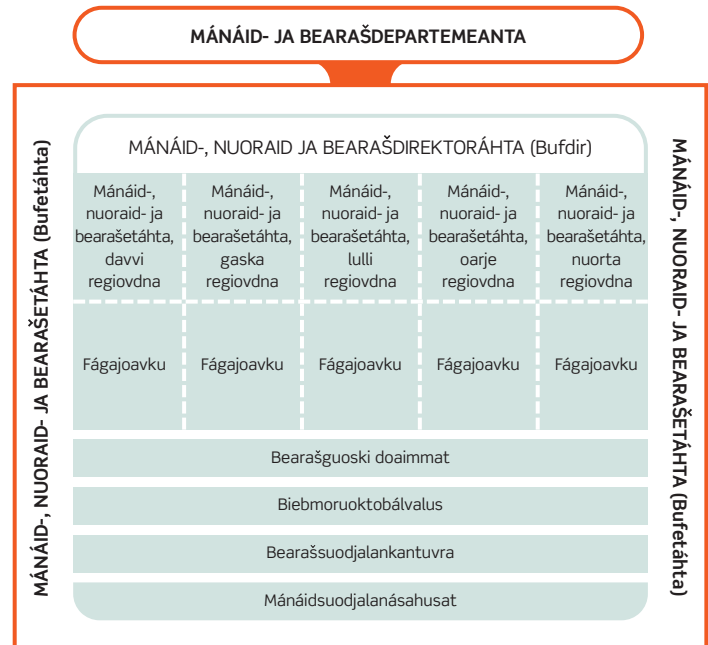
Mánáid-, nuoraid- ja bearašetáhta (Bufetáhta)

Bufetáhta váldobargun lea mánáid, nuoraid ja bearašiid veahkehit, doarjut ja addit sidjiide dieđuid buoremus láhkai, beroškeahhtá gos riikkas sii ásset.

Etáhta lea ordnejuvvon viđa regiovnii ja Mánáid- ja bearašdeparteameantta vuollásaš direktoráhtii. Bufetáhta ovddasvástida stáhta mánáidsuodjalusa, bearašsuodjalusa ja adopšuvnna. Gielddat ovddasvástidit mánáidsuodjalusa vuosttaslinjábálvalusa. Buorre ja lagaš oktavuoda gielddaiguin lea ee. fuolahuvvon miehtá riikka mánáidsuodjalusa 26 fágajoavkkuiguin.

Bufetáhtaid regiovnnat barget dáid surggiiguin:

- mánáidsuodjalus
- bearašsuodjalus
- adopšuvdna

Bufetáhta, regiovdna davvi

Bufetáhta, regiovdna davvi, kantuvra lea Álttás. Regiovdnii gullet Nordlándda, Romssa ja Finnmárkku fylkkat. Regiovnnas leat guoktenuppeloškái bearašsuodjalankantuvrra, ovcci almolaš ja golbma girkolaš. Bearašsuodjalankantuvra galgá leat álki olámuttus bearašguoski váttisvuodaide. Regiovnnas leat njeallje fágajoavkku. Dat leat stáhta mánáidsuodjalusa čanastat gielddaiguin. Fágajoavkkut leat ásahuvvon Áltái, Romsii, Sortlándii ja Budejju ja dat barget ovttas gielddaiguin.

Oktiibuot leat dan regiovnnas 14 sierranas stáhta mánáid- ja nuoraidásahusa. Regiovdna geavaha vel dohkkehuvvon priváhta mánáidsuodjalanásahusaid. Regiovnnas leat vel lagasbiras- ja bearašguoski doaimmat, ja njeallje biebmoruoktobálvalusa golmma vuolitossodagain bidjejuvvon fylkkaide.

Adopšunáššiin lea regiovdna davvi vuosttasásahus, mii mearkaša ovddasvástitid ovdagihtii medihiemiide adopteret máná olgoriikkas ja ohcamiidda suovvat adopteret máná gii Norggas ássá. Mánáid-, nuoraid- ja bearašdirektoráhta lea váiddaásahus.

Regiovnnaš bajimus ovddasvástádus bearašsuodjalussii, mánáid-suodjalussii ja fágajoavkkuide lea ordnejuvvon sierra ossodagaide Álttá regionkantuvrras. Kvalitehta ja oahpahuš lea ordnejuvvon sierra ossodagas. Bargiid, ekonomiiija, plánaid ja hálldahusa ovddasvástádus lea vel čohkkejuvvon strategiija ja hálldahusa ossodahkii. Regiøndirektorat lea vel jurista ja diehtjuohkinneavvu bargoveagas.

DAVVI REGIONVDNA

Fágajoavku Áltá:
Finnmárkku visot gielddat.

Fágajoavku Romsa:
Ráisa, Omasvuotna, Gáivuotna, Skiervá, Návuotna, Ivgu, Báhccavuotna, Loabat, Gálsa, Romsa, Leaŋgaviika, Berg, Dyrøy, Torsken, Tranøy, Beardu, Málatvuopmi,

Siellatgieldda,
Ráisavuotna, ja Rivttát.

Fágajoavku Sortlándá:
Gielkká, Hárstá, Skánit, Bjarkøy, Ibestad, Andøy, Øksnes, Sortlánd, Bø, Hadsel, Vågen, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Tjeldsund, Evenášši, Lodegat, Narviika ja Bálát.

Fágajoavku Bodejju:
Værøy, Røst, Hápmir, Divttasvuotna ja eará gielddat máttás Nordlánddas.

Mánáidsuodjalus

Bufetáhta ovddasvástida stáhta mánáidsuodjalusa ja lea veahkkin gielddaid mánáidsuodjalusáššiin. Mii ovddasvástidat biebmoruoktobálvalusa ja ruoktoguoski doaimmaid. Bufetáhta vel ovddasvástida jodihit stáhta mánáidsuodjаланásahusaid ja dohkkehit gielddaid ja priváhta mánáidsuodjаланásahusaid.

Gielddaid mánáidsuodjalusain dat sáhttet bearrašat váldit oktavuoda go dárbbasit veahki. Gielddaid mánáidsuodjalus váldá vuostá dieđuid mánáid dilálašvuoda birra ja ovddasvástida iskat mo sin dilli lea ja čadahit doaimmaid mánáidsuodjаланbálvalusaid lága mielde.

Mánáidsuodjalusa fágajoavku

Miehtá riikka leat 26 fágajoavku. Joavkkut leat stáhta mánáidsuodjalusa oktavuoha gielddaiguin. Sihkarastin dihtii fágalaš viidodaga, leat joavkkuin psykologat, mánáidsuodjаланpedagogat, sosionomat ja pedagogat.

Fágajoavkkuid bargoviidodat:

- gávdat báikkálaš čovdosiid ovttasráđiid gielddaiguin
- veahkehit fágalaččat váttis mánáidsuodjаланáššiin
- veahkehit gielddaid gávdat báikki go mánát eai sáhte leat ruovttus
- sisaváldit stáhta mánáidsuodjаланásahusaide ja oastit priváhta sajiid

Biebmoruoktu

Biebmoruoktobálvalus ovddasvástida bestet ja gaskkustit bearrašiid geat háldit bargat almmolaš mánáidsuodjаланbálvalusa ovddas, ja ahte dát bearrašat ožžot dárbbaslaš oahpu ja oaivadeami. Biebmoruoktobálvalus sáhtta veahkehit gieldda sajiid gávdnamiin, čuovvolemiin ja biebmoruoktoorruma loahpahemiin. Gielddat sáhttet vel oazžut gohcciin veahki bestemii, oahpahussii ja oaivadeapmái.

Bearašguoski doaimmat

Bearašguoski doaimmat mánáidsuodjalusas leat ruoktuguoski dikšunfálaldagat. Dáppe ožžot mánát ja nuorat, geat ruovttus ássat, oahpahusa, oaivadeami ja eará veahki fágaolbmui, ovttas bearaša eará olbmui.

Mánáidsuodjalanásahusat

Bufetáhta doaimmaha sierra áshusaid miehtá riikka ja geavaha vel priváhta áshusaid. Leat iešgudetlágan áshusaid; mánáidruovttut, nuoraidruovttut, lotnolasat mánáid ja nuoraidruovttut, áshusaid váhnemiidda ja mánáide, ássan- ja bargokollektiivvat ja heahte- ja čielggadanásahusaid.

Loga eanet mánáidsuodjalusa birra dáppe www.bufdir.no

Gii mánáidsuodjalusas dahká maid?

Fylkkamánni goziha mánáidsuodjalanáoimma ja galgá earret eará fuolahit ahte geatnegahtton barggut mánáidsuodjalanlága mielde čadahuvvojit. Fylkkamánni lea gielddas earkilmearrádušaid váiddaásahus.

Gielda váldá vuostá Mánáidsuodjalanbálvalusa bokte fuolastuvvondieđuid mánáid dili birra ja dása sáhttet bearašat dorvvastit go veahki dárbbášit. Gielda ovddasvástida iskat dilálašvuodaid ja evttohit doaimmaid mánáidsuodjalanbálvalusaid lága mielde.

Sosiála áššiid fylkkalávdegottit

leat fágalaš ja stáhta bođu orgánat (duopmostuollosullasaš) mat earret eará mearridit fuollabadjeliiváldima áššiid ja doaimmaid dakkár mánáide geain leat láhttenválttisvuodát.

Mánáid-, nuoraid- ja bearašetáhta (Bufetat) hálddaša stáhtalaš mánáidsuodjalusa. Fágajoavkkut leat čatnastagat gielddaide. Bufetat jodiha áshusaid, biebmoruoktobálvalusa, bearašguoski doaimmaid ja oastá priváhta áshusain sajiid.

Mánáid- ja bearašdepartemeanttas lea mánáidsuodjalussii oppalas bajit ovddasvástádus.

Cathrine Lindahn,
Landsforeningen
for barnevernsbarn
stivralahttu, lea
guhká bargan sihke
nuoraidruovttus ja
heahteásahusas.

Mánáidsuodjalus galgá leat mánáid várás

Cathrine Lindahn (19), Landsforeningen for barnevernsbarn stivralahttu, lea ássan sihke nuoraidruovttus ja heahteásahusas. Su oaidnu mánáidsuodjalussii lea earáhuvvan das rájes go lei singuin dahkamuš vuosttas geardde.

- Álggos in diehtán maid galgen vuordit, mitala Cathrine. Son ge balai mánáidsuodjalusas, nugo manngas earát dahkat. Dat lei ovdal go sin luhtte lei leamaš. Dál lea dat lihkus áibbas earálágan.

- Dál dajašin dušše buriid mánáidsuodjalusa birra, iežan vásáhusaid mielde, joatká Cathrine. Muhto dat ii mearkkaš ahte Cathrines ja Landsforeningen for barne-

vernsbarn searvvis eai leat oaivilat das mo sin mielas galggašii mánáidsuodjalus ovdánit!

- Lea dehálaš ahte mánáidsuodjalus ii šatta menddo njeallječiegagin. Bargit fertejit leat doppe mánáid várás, iige oktage galgga guđdot. Suodjalus dan manñil lea erenoamáš dehálaš. Juohke geavaheadjji galgá leat sierra áššin, ja soapmásat dárbašit guhkes áiggi ásahusas. Lea issoras šaddat 18 jahkásažžan, ja dalle lea dehálaš ahte lea buorre doaibmaplána mas ieš lea mielde mearrideamen, oaivvilda Cathrine.

Landsforeningen for barnevernsbarn gidde sakka fuomášumi rahpasat mánáidsuodjalussii. – Sii geat barget mánáidsuodjalusas fertejit mitalit mo áššit duodaid leat. Lea dehálaš ahte mánáidsuodjalusa bargiin lea ámmátrápmáivuohhta ja dalle ferte earáhuvvat dat govva maid mediat leat ráhkadan mánáidsuodjalusa birra. Dát sáhtášii geavvat rahpasat mánáidsuodjalusain, lohpa Cathrine.

Bearašsuodjalus

Bearašsuodjalus lea riikaviidosaš, nuvttá álkit olahahti fáalaldat páraide, bearrašiiddda ja eaŋkilolbmuide. Juohkehaš gii dan hálida, sáhtta váldit oktavuoda bearašsuodjalankantuvrrain. Kantuvrrat fáallet neavvu, oaivadeami ja terapiija go bearrašis leat váttisvuodat, riiddut dahje headit. Olbmot galggašedje váldit oktavuoda árrat, ovdal go váttisvuodat šaddet menddo stuorrát.

Bearašsuodjalankantuvrrat soabadit ge náittoslága ja mánáidlága mielde. Dat mearkaša ahte váhnemat geain leat vuollil 16 jáhkásaš mánát, ožžot veahki soabadit earránaddi dili oktavuodas ja go galget šiehtadit mánáid ovtastallama hárrái. Ovttasássi váhnemat geat loahpahit ovttasássama, sáhttet oažžut eaktodáhtolaš soabadeami.

Bearašsuodjalus jodiha vel eastadeaddji ja olggosguvlui doaimma nugo ovttaseallindoaimmaid ja váhnenoaivadeami. Kantuvrrain lea vel mielovddasvástádus stuorát prošeavttaide mat gusket lágídit ovttaseallinkurssaid vuosttasgeardde váhnemiidda ja oaivadit váhnemiid geain leat doaimmashehttejuvvon mánát. Sii vel jodihit diehtjuohkima ja oaivadeami eará veahkkeásahusaide ja earáide.

Norggas leat sullii 65 bearašsuodjalankantuvrra bidjejuvvon miehtá riikka. Sullii 60 % dáid kantuvrrain leat stáhta hálddus ja njuolga Mánáid-, nuoraid- ja bearašetáhta vuollásažžan, ja daid eará kantuvrraid oamastit girkolaš vuodđudusat main lea jodihanšiehtadus stáhtain. Visot bearašsuodjalankantuvrrat leat bearašsuodjalankantuvrraid lága vuollásaččat.

Du lagamus bearašsuodjalankantuvra lea dáppe www.bufetat.no

Soai geat leaba
govas eaba gula
vulobeale áššái

- De veahkehii

Gunn ja Stein leigga orrun ovttas vihtta jagi ovdal go oaččuiga Kristine. Dan maŋŋil álge váttisvuodat sudno ovtta-seallimis. Go guokte jagi maŋŋil oaččuiga Andreasa, de sáddagođii hirmat lossat.

Gunn ja Stein navdiba mángga eará pára leat seamma dilis go soai. Leaba ilus go duosttaiga vuolgat iežaska báikkálaš bearašsuodjalankantuvrii. Sudno ustipárra ávžžuheigga dan dahkat. Soai leigga dahkan dan ja lei bures mannan.
– Muhto eahppi galgga vuordit menddo guhká, leigga dadjan.

Stein illá hálidii dohko vuolgat. Go ruovtus geahččaleigga háleštit váttisvuodaid birra, de dávjá dušše bávččagahtiiga goabbatguoimmiskka. Stein ii gillen šat eanet.

Lei viehka lossat háleštišgoahtit dán birra bearašsuodjalankantuvrras, muitalii Stein maŋŋil. Muhto goappašagat dovddaiga ahte guldaledje sudno. Soai oaččuiga veahki váttisvuodaid sirret, ja maid galgaba dahkat vai dilli sudno gaskkas buorrána.

– Jus ean livčče dán dál dahkan, de in dieđe mo livčče mannan, dadjá Gunn. Eallin gal ii leat leamaš váttisvuodaid haga maŋŋil dán, muhto Gunn ja Stein leaba šaddan dihtomielallaččabut dasa ahte eaba sáhte váttisvuodaid diktit orrut. Ja leaba vel oahppan veahá mo galgaba birget dainna mii boahtá.

Adopšuvdna

Adopšuvnna ulbmilin lea ovddemustá addit buori ja bastevaš ruovttu dakkár mánáide geaid biologalaš váhnemat eai nagot fuolahit. Adopšuvdna galgá leat mánnái buoremussan.

Bufetáhta regiovnnat dat meannudit eanas ohcamušaid adopšunlága mielde. Dat guoská sihke ovdagihtii miediheapmái adopteret olgoriikka mánáid ja norgga mánáid adopšunlobi ohcamii. Mánáid- ja nuoraid- ja bearašdirektoráhta (Bufdir) lea dáid áššiid váiddaásahus.

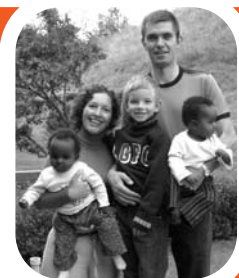
Olgoriikka adopteremis álggahuvvo proseassa go gielddat guorahallet ohcciid ja čállet sosialraportta. Doppe manná ohcamuš Bufetáhta regionkantuvrraide meannudeapmái. Dohkkeheamis manná ohcamuš de ovttá dain golmma dohkkehuvvon adopšunservviide Norggas. Searvvit ovddasvástitidit gaskkustit mánáid ohcciiide. Lea dehalaš gozihit ahte soitet leat stuora erohusat das man guhká ádjána áššemeannu- demiin daid iešgudet ovttasbargoriikkain.

Bufdir goziha servviid doaimmaid sihke dáppe Norggas ja daid riikkain maiguin mis lea ásahuvvon adopšunovttasbargu. Bufdir dasto ovddasvástida ovttasbargat eará riikkaid adopšuneiseválddiiguin. Olgoriikkaáššiin máksá Bufdir ovttagearddedoarjaga adopšunbearrašiidda mannjil adopšuvnna. Bufdir ovddasvástida lea guovddáš adopšunlogahallama, mas visot adopšuvnnat 1917 rájes gitta dássáži leat logahallon.

Eanet dieđuide geahča www.bufetat.no

Myklebust Haakensen
bearaš ruovttus.

Guhkes proseassa – lihkolaš loahpain

– Adopteren lea guhkes ja áiggis áigái lossa proseassa, muhto juohke rahčanminuvtta veara go oainnát bohtosa. Moai letne hirbmat duhtavaččat iežame jumešnieiddaguoktáin, mojjohallá Helga Myklebust. Soai isidaš, Trond Haakenseniin leaba adopteren njealje mánnošas jumešnieiddaguoktá Etiopias, Anna Kenenye ja Maria Yalfal. Ovdalaččas lea sudnos gánda, Håkon (5).

– Gaskkohagaid lei čearggus áhpehisvuodadilli mas goappašagat leimme seamma ollu fárus, muitala Helga.

li proseassa mannan justa nu mo leigga vuordán. Gaskkohagaid lei váttis leat olggobeale dilálašvuodaid duohken.
– Didiime ahte goas nu ožžo máná. Leimme ráhkkanan dasa ahte sáhttá ádjánit, muhto jáhkiime proseassa mannat njozet, ean ge fal ahte dat fáhkka duvdiluvvo fas áibbas álgui.

– Dohkkehanproseassa manai johtilit, muhto dan proseassas lei issoras leamen. Balaime ahte ean dohkkehuvvo? Maŋŋil dohkkeheami buorránii jáhkku, muhto fáhkka buot bisánii danne go ii lean oktage mánná maid sáhtii adopteret

Sri Lankas, mii lei dat riika gos leimme mearridan adopteret máná. Go de loahpas lonuheimme riikka, de dáhpáhuvai buot hui johtilit, ja ovdal go dáikkiheimme, de leimme jo váhnemat guovtti čáppa niidii. Oktiibuot geavaheimme masá guokte jagi, mii lea áibbas dábálaš, muitala párra.

Bearrašis lea čielga ráva earáide geat áiggošedje máná adopteret: Állet huša! Állet vajalduhte eallit nugo lávebetet, állet ge maŋit bargguid dassázii go mánát jo leat bohtán.

Bufetat, Davvi regiovdna

Betongveien 2

9515 Alta

Telefovdna: 78 48 10 00

Fákasa: 78 48 10 01

E-poasta: region.nord@bufetat.no